

DEL I

KAPITEL 7 VETERINÄR.....	3
A. Förberedande åtgärder	3
B. Åtgärder när epizootisk sjukdom misstänks.....	4
C. Åtgärder i smittförklarad anläggning eller smittförklarat område	12
D. Undersökning av djur i bl.a. skyddsområde och övervakningsområde.....	12
E. Avstängning, anslag, utrustning för personlig smittrening.....	13
F. Åtgärder i anslutning till slakt och annan avlivning	14
G. Åtgärder i anslutning till oskadliggörande av djur, material m.m.	16
H. Åtgärder i anslutning till smittrening av anläggningar, fordon m.m.....	17
I. Åtgärder i anslutning till transporter.....	18
J. Åtgärder i anslutning till vaccination mot epizootisk sjukdom.....	19
K. Granskning av ersättningsanspråk.....	19
Checklista över de viktigaste inledande åtgärderna då epizootisk sjukdom misstänks	21

KAPITEL 7 VETERINÄR

Bestämmelser om veterinärs skyldighet att göra undersökning vid misstanke om epizootisk sjukdom finns i 3 § epizootilagen (1999:657), K1.

Bestämmelser om veterinärs skyldighet att anmäla misstanke om epizootisk sjukdom finns i 3 a § K1.

Hur och till vem anmälan ska göras regleras även i Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2002:16) om anmälningspliktiga djursjukdomar, K4.

Bestämmelser om veterinärs skyldighet att spärrförklara och vidta inledande åtgärder för att förhindra smittspridning finns i 4 § K1 och i Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2002:98) om förebyggande och bekämpning av epizootiska sjukdomar, K3.

I K3 regleras ytterligare veterinärs åligganden vid misstanke om eller utbrott av epizootisk sjukdom.

I detta kapitel finns bestämmelser och anvisningar om

- vad varje veterinär är skyldig att göra vid misstanke om epizootisk sjukdom, och om
- uppgifter som veterinärer utsedda av Jordbruksverket ska utföra då epizootisk sjukdom misstänks eller konstateras. Dessa utgörs i första hand av officiella veterinärer inom ramen för verkets distriktsveterinärorganisation.

Sist i kapitlet finns en checklista över de viktigaste inledande åtgärderna som en veterinär ska vidta vid misstanke om en epizootisk sjukdom.

A. Förberedande åtgärder

(varje veterinär)

a. Samtliga veterinärer bör hålla epizootiska sjukdomars kliniska bild och differentialdiagnoser samt åtgärdsförteckning och provtagningsprocedur aktuella.

Kommentarer:

Beskrivning av de epizootiska sjukdomarna samt anvisningar om provtagning finns i skriften *Epizootisjukdomar – en handbok*, som SVA i samverkan med Jordbruksverket har utarbetat och skickat ut till samtliga veterinärer i Sverige.

Uppgifter om de epizootiska sjukdomarna finns också på SVA:s hemsida www.sva.se, på Jordbruksverkets hemsida www.sjv.se samt på www.epiwebb.se

Övergripande provtagnings- och förpackningsanvisningar finns i kapitlet *Provtagning, provtransport samt epizootiutrustning*.

b. På veterinärstationer/veterinärmottagningar bör telefonlistor och förteckningar som är översända enligt länsstyrelsens beredskapsplan förvaras lätt åtkomliga och hållas aktuella. Även epizootiblanketter (Jordbruksverkets Epi-blanketter) bör finnas på ett särskilt, lätt åtkomligt ställe. Blankett Epi 1 (spärrförklaring) bör alltid finnas i minst ett exemplar i varje tjänstebil hos veterinär med ambulering stordjurspraktik.

Kommentar: Det är viktigt att alla veterinärer vet var i länet epizootiutrustning (provtagningsmateriel, skyddskläder m.m.) finns, vad som ingår i utrustningen och hur en veterinär kan få tillgång till den. Länsstyrelsen kan lämna besked.

B. Åtgärder när epizootisk sjukdom misstänks

En checklista över de viktigaste initiala åtgärderna finns sist i detta kapitel.

1. Inledande åtgärder

(varje veterinär)

Observera att alla veterinärer, oavsett sysselsättning, är skyldiga att undersöka och vidta initiala åtgärder för att hindra smittspridning vid misstanke om en epizootisk sjukdom samt att anmäla och besluta om spärrförklaring om misstanken är grundad.
3, 3 a och 4 §§ KI

Inledande undersökning m.m.

3 § KI

a. Veterinär som misstänker epizootisk sjukdom ska snarast undersöka det misstänkt smittade djuret.

b. Om misstanken uppstår t.ex. vid telefonsamtal med en djurhållare och veterinären inte befinner sig i anläggningen eller området där sjukdomsfallet inträffat, ska hon/han per telefon till djurhållaren meddela de restriktioner som initialt bedöms motiverade för att förhindra att smitta sprids.

Kommentar: En djurhållare eller en annan person som har djur i sin vård och som misstänker att en epizootisk sjukdom drabbat något djur är skyldig att anmäla detta till distriktsveterinären eller annan veterinär. *2 § KI*

c. Om veterinären inte kan resa till platsen där det misstänkt smittade djuret finns ska hon/han omedelbart underrätta Jordbruksverket om misstanken. Verket utser då en annan veterinär att undersöka djuret om det bedöms motiverat.

d. En så noggrann undersökning som möjligt ska göras för att rätt kunna bedöma om misstanken att det rör sig om en epizootisk sjukdom är grundad. Se vidare avsnitt 3 "Undersökning och provtagning ...".

e. Till dess att undersökningen är klar och ytterligare åtgärder vidtas ska veterinären, i den utsträckning som är nödvändig för att förhindra smittspridning, se till att inga djur, djurprodukter eller andra varor flyttas inom eller från anläggningen eller området och att ingen person- eller fordonstrafik sker till eller från anläggningen eller området.

Den som har djuren i sin vård är skyldig att tåla det intrång och underkasta sig de åtgärder samt lämna den hjälp som behövs för undersökningen.

Anmälan

f. Veterinären ska skyndsamt per telefon anmäla misstanke om epizootisk sjukdom till Jordbruksverket och till länsstyrelsen (länsveterinären). *3a § K1, 5 § K4*

Jordbruksverkets Tjänsteman i Beredskap nås dygnet runt via SOS-alarm på nummer 036-12 72 55.

g. Om Jordbruksverket eller länsveterinären inte omedelbart går att nå bör SVA, enheten för sjukdomskontroll och smittskydd, kontaktas. Jourhavande epizootolog på SVA nås via SVA:s växel (018 - 67 40 00). När växeln är stängd lämnar en telefonsvarare hänvisning till tjänsteman i beredskap/jourhavande epizootolog.

2. Åtgärder vid avresa till anläggning där epizootisk sjukdom misstänks (varje veterinär)

a. Veterinär som avser att resa till en anläggning där hon/han misstänker att en epizootisk sjukdom förekommer ska ta med

- skyddskläder (överdragskläder, lämplig huvudbonad, skyddshandskar och stövlar eller motsvarande), så stor del av utrustningen som möjligt av engångstyp,
- desinfektionsmedel och utrustning för personlig smittrening, samt
- utrustning för allmän klinisk undersökning.

6 kap. 3 § K3

Kommentarer:

Om det är möjligt bör skyddskläder och speciell provtagningsutrustning från länsstyrelsens epizootiförråd användas.

Tag helst också med hållbart emballage att lägga eventuella sopor/avfall i även om detta ska lämnas kvar på gården.

b. Skyddskläder, instrument och övrig utrustning som inte är av engångstyp ska packas i tättslutande emballage, som är lätt att smittrena. *6 kap. 3 och 6 §§ K3*

c. Veterinären ska också ta med Jordbruksverkets blankett Epi 1 "Spärrförklaring p.g.a. epizootisk sjukdom" för att vid behov skriftligt kunna spärrförklara anläggningen samt Epi 3 "Rapport över tjänsteresa p.g.a. epizootisk sjukdom", där initiala uppgifter om besättningen antecknas. *2 kap. 5 § K3*

Kommentarer: Blanketterna ska finnas på varje veterinärstation, på länsveterinär-expeditionerna och kan beställas från Jordbruksverkets blankettförråd.

I vissa fall kan det vara lämpligt att även länsveterinären eller annan person som länsveterinären utser åker till den misstänkt smittade besättningen i detta skede och tar med sig nödvändig utrustning från länsstyrelsens epizootiförråd (provtagningsutrustning, skyddskläder, tillämpliga Epi-blanketter samt Epizootianslag 2).

d. Vid framkomsten till anläggningen ska veterinären lämna sitt fordon utanför det område som kan komma att stängas av och byta till skyddskläder utanför området.
6 kap. 7 § K3

3. Undersökning och provtagning i anläggning där epizootisk sjukdom misstänks (varje veterinär)

a. Undersökning vid misstanke om epizootisk sjukdom ska om möjligt ske efter samråd med Jordbruksverket eller SVA. *7 kap. 1 § K3*

Kommentarer:

Innan djur som misstänks vara smittade av epizootisk sjukdom undersöks är det lämpligt att först göra en allmän besiktning av övriga djur i besättningen. Detta för att undvika smittspridning inom besättningen. Misstänkt smittade djur ska därefter om möjligt undersökas kliniskt.

För att kunna ställa en korrekt diagnos är det viktigt att så mycket information som möjligt kommer fram vid den första undersökningen. Därför bör veterinären kontakta SVA för att få instruktion om såväl undersökning som provtagning.

b. Om det är nödvändigt för undersökningen, får veterinären besluta om avlivning av ett misstänkt smittat djur (även om djurhållaren inte samtycker!). *3 § K1*

Om möjligt bör samråd ske med Jordbruksverket innan ett sådant beslut fattas.

c. Värdering av djur som avlivas för en sådan undersökning med stöd av 3 § K1 ska göras av veterinären. *9 § K2*

Kommentar: Vid värderingen ska hänsyn tas till djurets ålder, avelsvärde, produktionsförmåga, kondition, eventuella sjukdomssymptom samt andra uppgifter som kan vara av betydelse för värderingen.

d. Eventuell provtagning ska om möjligt ske efter samråd med Jordbruksverket eller SVA. *7 kap. 1 § K3*

Kommentarer:

Det är viktigt att rätt utrustning, rätt provtagningskärl och transportmedier anpassade för den aktuella sjukdomen används vid provtagningen.

SVA lämnar upplysningar om lämpligt provtagningsmaterial och förpackningssätt.

SVA har jour dygnet runt för epizootifrågor. Jourhavande veterinär kan nås via SVA:s växel.

Om veterinären inte redan har lämplig utrustning, kan provtagningsutrustning som är anpassad för olika sjukdomar erhållas från länsstyrelsens epizootiförråd. Kontakta i så fall länsveterinären som ser till att rätt utrustning lämnas ut.

Lämpligt emballage för packning av prover finns också på länsstyrelsen. Även från SVA kan provtagningsutrustning och emballage erhållas.

Övergripande provtagnings- och förpackningsanvisningar finns i kapitlet *Provtagning, provtransport samt epizootiutrustning*

e. När undersökningen är avslutad ska personlig smittrening samt smittrening av skyddskläder och använd utrustning omgående ske i den omfattning som behövs för att hindra smittspridning. Den personliga smittreningen ska omfatta händer, armar, ansikte, hår samt övriga delar av kroppen som kan ha blivit kontaminerade. *6 kap. 10 och 11 §§ K3*

Bestämmelser och anvisningar om smittrening finns i kapitlet *Skyddskläder och smittrening*.

4. Spärrförklaring, avstängning, inventering m.m.

(varje veterinär)

a. En veterinär som har *grundad* anledning att anta att ett fall av epizootisk sjukdom har inträffat ska besluta om spärrförklaring, d.v.s. i den utsträckning som behövs för att motverka smittspridning, besluta om förbud mot att besöka eller lämna eller utföra transporter till eller från det område där sjukdomsfallet inträffat eller där smitta annars kan antas förekomma. *4 § K1*

Kommentarer: I kapitlet *Spärrförklaring och smittförklaring* anges riktlinjer för vid vilka tillfällen det bedöms motiverat att spärrförklara, d.v.s. när det finns *grundad* anledning misstänka förekomst av epizootisk sjukdom.

OBS! Beslut om spärrförklaring ska vara skriftligt och utfärdas på Jordbruksverkets blankett Epi 1 eller ett annat dokument som innehåller motsvarande uppgifter. *2 kap. 5 § K3*

Beslutet ska snarast skickas till Jordbruksverket för prövning. *4 § K2*

I kapitlet *Spärrförklaring och smittförklaring* finns ytterligare anvisningar om hur spärrförklaringen går till och vilket område den ska omfatta.

b. Om spärrförklaring utfärdas ska veterinären se till att anläggningens tillfartsvägar stängs av om Jordbruksverket beslutar att så ska ske. *3 kap. 11 § K3*

Kommentar: Tillfartsvägarna ska åtminstone provisoriskt stängas av med bockar, rep eller annat tills mer permanenta avspärningar kan ordnas.

c. Veterinären ska i möjligaste mån skaffa uppgifter om

- vilka djur som hålls i anläggningen eller området vid tidpunkten för spärrförklaringen,
- hur många djur det finns av varje slag,
- var djuren hålls,
- vilka lager som finns i anläggningen av djurfoder, strömedel och gödsel samt djurprodukter såsom kött, mjölk, skinn, hudar, ull, sperma, embryon, ägg m.m. samt var dessa finns och hur stora lagren är, samt

3 § K1

- d. Veterinären ska också skaffa uppgifter om eventuella kontakthanläggningar
- som tagit emot djur eller produkter från den spärrförklarade anläggningen under den tid smitta kan ha funnits där,
 - som kan ha spridit smitta till den anläggning där smitta misstänks, samt
 - som på annat sätt kan ha haft kontakt av betydelse från smittspridningssynpunkt med anläggningen.

3 § K1

e. Veterinären bör också notera andra kontakter som kan utgöra en smittspridningsrisk, t.ex. besök av veterinär, husdjurstekniker, mjölkbil, fodertransport, slakteritransport etc. *3 § K1*

Kommentar. Djurhållaren är skyldig att lämna ovanstående upplysningar om kontakthanläggningar och andra kontakter till veterinären. *2 kap. 3 § K3*

f. Veterinären ska på snabbast möjliga sätt meddela Jordbruksverket om kontakthanläggningar och övriga kontakter. *3 § K1*

Jordbruksverket ansvarar för att smittutredning sker i kontakthanläggningar och att dessa spärrförklaras om det bedöms motiverat.

5. Åtgärder vid avresa från anläggning där epizootisk sjukdom misstänks förekomma

(varje veterinär)

a. Veterinär ska före avresa från anläggning där epizootisk sjukdom misstänks förekomma, i den utsträckning som är nödvändig för att hindra smittspridning, utföra noggrann rengöring och desinfektion av de delar av kroppen som kan ha utsatts för smitta. *6 kap. 10 och 11 §§ K3*

Lämpliga smittreningsåtgärder bör åtminstone omfatta följande (b - e).

Undantag kan vara vissa vektorburna sjukdomar.

- b. När veterinären lämnar djurutrymmet
- smittrenas händer, ansikte, armar, hår och övriga delar av kroppen som kan ha blivit kontaminerade av det aktuella smittämnet samt
 - rengörs skyddskläder och stövlar/skodon noggrant och desinfekteras därefter.
- c. Vid transportmedlet
- byts skyddsutrustning i övrigt och läggs i tättslutande emballage som smittrenas på utsidan,

- läggs provtagningsutrustning och annan veterinärutrustning i tättslutande emballage som smittrenas på utsidan och
- smittrenas åter händer, ansikte och skodon omedelbart före avfärden.

d. Engångsutrustning (både kläder och instrument) lämnas kvar på anläggningen för oskadliggörande.

e. Skyddskläder, veterinärutrustning och provtagningsutrustning som inte är engångsmaterial ska läggas i tättslutande emballage, som desinfekteras utvändigt före avresan. *6 kap. 6 och 7 §§ K3*

Kommentarer:

Veterinären bör resa direkt till sin bostad eller annan plats där den utrustning som tagits med från djuranläggningen kan smittrenas om det är nödvändigt för att hindra smittspridning.

Det är inte lämpligt att resa direkt till en annan djuranläggning där mottagliga djur hålls.

Det är heller inte lämpligt att direkt resa till en veterinärstation eller till en annan plats där personer som har hand om eller på annat sätt kommer i kontakt med mottagliga djur finns.

6. Åtgärder efter hemkomsten

(varje veterinär)

6 kap. K3

a. Veterinären ska efter ankomsten till bostaden eller annan lämplig plats utföra personlig smittrening samt smittrena fordon, kläder och utrustning i den omfattning som är nödvändig för att hindra smittspridning.

I regel gäller att åtminstone följande utförs (undantag kan vara vissa vektorburna sjukdomar).

- Efter hemkomsten byts alla gångkläder varefter veterinären duschar, badar varmbad eller bastubadar.
- Alla använda kläder dränks in med ett desinfektionsmedel som Jordbruksverket anvisar och som tillåts verka under så lång tid att det aktuella smittämnet säkert oskadliggörs.

Alternativt kokas kläderna i minst 15 minuter.

Därefter maskintvättas kläderna eller skrubbas ordentligt rena så att de befrias från alla synliga föroreningar.

Om det bedöms nödvändigt kan därefter ytterligare en behandling med desinfektionsmedel ske.

- Skyddsutrustning, emballage, praktikkväsor, instrument och övrig utrustning rengörs och desinfekteras med medel som Jordbruksverket anvisar.
- Transportmedlet smittrenas både utvändigt och invändigt i den omfattning som bedöms nödvändig för att förhindra smittspridning.

Ytterligare bestämmelser och anvisningar om smittrening finns i kapitlet *Skyddskläder och smittrening*.

- b. En veterinär som besökt en anläggning där en epizootisk sjukdom misstänks förekomma bör inte ha direkt eller indirekt kontakt med mottagliga djur under
- fem dygn efter att hon/han lämnat en anläggning där mul- och klövsjuka misstänks förekomma, och under
 - två dygn efter att hon/han lämnat en anläggning där vesikulär stomatit, Aujeszzkys sjukdom, boskapspest, infektion med bovint herpesvirus 1, peste des petits ruminants, får- och getkoppor, swine vesicular disease, klassisk svinpest, afrikansk svinpest, porcine reproductive and respiratory syndrome, aviär influensa (hönspest) eller newcastlesjuka misstänks förekomma.

7. Ytterligare undersökning, provtagning och andra åtgärder i en spärrförklarad anläggning

(veterinär som Jordbruksverket utser)

- a. En veterinär som Jordbruksverket utser ska, vid behov besöka den spärrförklarade anläggningen och i den omfattning som verket bestämmer
- kliniskt undersöka djur och ta prover för undersökning på laboratorium i den utsträckning och på det sätt som Jordbruksverket bestämmer,
 - stänga av tillfartsvägar, sätta upp epizootianslag och placera ut utrustning för personlig smittrening i den omfattning som Jordbruksverket bestämmer,
 - skaffa upplysningar om eventuella kontaktanläggningar och andra kontakter som kan utgöra en smittspridningsrisk, samt
 - inventera anläggningens djurbestand och lager av foder m.m.

Undersökning och provtagning

b. Den provtagningsutrustning som finns i länsstyrelsens epizootiförråd är av begränsad omfattning och är i första hand tänkt att användas initialt av spärrförklarande veterinär.

c. Om en mer omfattande provtagning ska göras tillhandahåller SVA provtagningsutrustning och emballage. Även ett annat laboratorium eller företag, vilket i så fall anlitas efter godkännande av Jordbruksverket, kan utnyttjas för att skaffa provtagningsutrustning och emballage.

Övergripande provtagnings- och förpackningsanvisningar finns i kapitlet *Provtagning, provtransport samt epizootiutrustning*.

Avstängning, epizootianslag och utrustning för smittrening

- d. Om Jordbruksverket bestämmer att epizootianslag och utrustning för smittrening ska placeras ut ska veterinären se till att
- epizootianslag 2 sätts upp vid den spärrförklarade anläggningens tillfartsvägar,
 - tillfartsvägarna stängs av, samt att

- utrustning för personlig smittrening inklusive kärl för desinfektion av skodon placeras vid avstängningsanordningar och vid ingångarna till djurutrymmen där smitta misstänks.

3 kap. 11 § 2 och 6 kap. 8 § 2

Kommentar: Ett begränsat antal av Epizootianslag 2 ingår i länsstyrelsens epizootiutrustning, varför länsveterinären åtminstone inledningsvis tillhandahåller sådana.

Anvisningar om när det är lämpligt att sätta upp anslag och placera ut desinfektionsutrustning finns i kapitlet Spärrförklaring och smittförklaring samt i del II.

Uppgifter om kontaktanläggningar m.m.

e. Om det inte redan har skett i samband med spärrförklaringen ska veterinären också skaffa uppgifter om eventuella kontaktanläggningar som

- tagit emot djur eller produkter från den spärrförklarade anläggningen under den tid smitta kan ha funnits där,
- kan ha spridit smitta till den anläggning där smitta misstänks, samt anläggningar som
- på annat sätt kan ha haft kontakt av betydelse ur smittspridningssynpunkt med anläggningen.

f. Veterinären ska också notera andra kontakter som kan utgöra en smittspridningsrisk, t.ex. besök av veterinär, husdjurstekniker, mjölkbil, fodertransport, slakteritransport etc.

g. Djurhållaren är skyldig att lämna ovanstående upplysningar om kontaktanläggningar och andra kontakter till veterinären.

2 kap. 3 § K3

h. Veterinären ska på snabbast möjliga sätt meddela Jordbruksverket om kontaktanläggningar och övriga kontakter. *3 § K1*

Jordbruksverket ansvarar för att smittutredning sker i kontaktanläggningar och att de spärrförklaras om det bedöms motiverat.

Inventering, ytterligare smittutredning

2 kap. 7 § K3

i. Vid inventering av anläggningens djurbestand ska anges antalet djur av olika kategorier och åldrar i anläggningen samt var (i vilka hus, stallavdelningar, rasthagar, betesmarker o. dyl.) de olika djurkategorierna finns.

j. Inventeringen gäller alla djurslag som finns i anläggningen oavsett om de är mottagliga för den aktuella epizootiska sjukdomen eller inte.

Särskilt ska antecknas

- antalet mottagliga djur som har dött,
- antalet mottagliga djur som har kliniska symptom,
- antalet mottagliga djur som saknar kliniska symptom,

- antalet mottagliga djur som kan antas vara smittade av den aktuella epizootiska sjukdomen,
- på vilka platser mottagliga djur befinner sig,

Kommentar: Det bör också noteras vilka djur som insjuknade först, när de insjuknade samt vilka symtom de visade.

k. Veterinären ska också, om inte detta redan skett i samband med spärrförklaringen, anteckna de lager som finns i anläggningen av djurfoder, strömedel och gödsel samt djurprodukter såsom kött, mjölk, skinn, hudar, ull, sperma, embryon, ägg m.m. samt var dessa finns och åtminstone ungefär hur stora lagren är.

l. Rapport över förrättningen ska lämnas till Jordbruksverket på verkets blankett Epi 3 eller ett annat dokument som Jordbruksverket beslutar. Rapporten skickas till Jordbruksverket med kopia till länsstyrelsen (länsveterinären).

Som underlag för smittutredning används lämpligen en av Jordbruksverkets blanketter Epi 11, 12 eller 13 (beroende på vilken sorts anläggning som misstänks vara smittad). Den kombineras med blankett Epi 3.

C. Åtgärder i smittförklarad anläggning eller smittförklarat område

(veterinär som Jordbruksverket utser)

Jordbruksverket utser veterinärer att ansvara för och övervaka de åtgärder (avlivning, oskadliggörande, smittrening och transporter) som verket har beslutat ska ske i en smittförklarad anläggning eller ett smittförklarat område.

Se avsnitt F - I.

D. Undersökning av djur i bl.a. skyddsområde och övervakningsområde

(veterinär som Jordbruksverket utser)

1. Besök och undersökning i anläggningar med mottagliga djur

a. Veterinär som Jordbruksverket utser ska, i den utsträckning som verket bestämmer, göra regelbundna besök i anläggningar som har mottagliga djur (t.ex. i skyddsområde och övervakningsområde) och undersöka djuren kliniskt. 8 § *K1*, *sjukdomsspecifika EG-direktiv*

b. Vid besöken ska veterinären ta prover för undersökning på laboratorium, om Jordbruksverket så beslutar. Proverna ska skickas till SVA eller ett annat laboratorium som verket godkänner. 7 kap. 2 § *K3*

c. Besöken ska journalföras på det sätt som Jordbruksverket beslutar och journalen ska omgående skickas till Jordbruksverket. 8 § *K1*

d. För att inte sprida smitta mellan anläggningar vid gårdsbesöken ska skyddskläder (om möjligt av engångstyp) användas och särskild noggrannhet iakttas vad gäller personlig hygien. *6 kap. 3 och 4 §§ K3*

Bestämmelser och anvisningar om skyddskläder och smittrening finns i kapitlet *Skyddskläder och smittrening*.

2. Undersökning av djur i särskilda fall

Jordbruksverket kan i vissa fall utse en veterinär som ska undersöka djuren i en besättning där restriktioner gäller på grund av en epizootisk sjukdom innan djur får flyttas därifrån för t.ex. transport till slakteri. Undersökningen ska ske i anslutning till förflyttningen. *3 kap. 7 § K3 m.fl.*

E. Avstängning, anslag, utrustning för personlig smittrening (veterinär som Jordbruksverket utser)

1. Utplacering av anslag och smittreningensutrustning

3 kap. 11 § samt 6 kap. 8 § K3

Veterinär som Jordbruksverket utser ska i den utsträckning som verket bestämmer se till att epizootianslag, avstängningsanordningar och lämplig utrustning för smittrening av personer placeras ut enligt a. - e. samt att de tas bort när restriktionerna hävs.

a. Djuranläggning med tillträdesförbud

- Epizootianslag 1 sätts upp vid in- och utgångarna till djurutrymmen som omfattas av förbudet.
- Utrustning för personlig smittrening placeras vid in- och utgångarna.

b. Spärrförklarad och smittförklarad djuranläggning

- Epizootianslag 2 samt avstängningsanordningar sätts upp vid infarterna till anläggningen.
- Utrustning för personlig smittrening placeras vid infarternas avstängningsanordningar och vid in- och utgångarna till djurutrymmen och andra platser där djur vistas.

c. Skyddsområde

- Epizootianslag 3 a, b, c, d, eller e (beroende på vilken sjukdom som är aktuell) sätts upp på väl synliga platser vid vägar som leder in i området.
- Utrustning för personlig smittrening placeras vid in- och utgångar till djurutrymmen i de anläggningar med mottagliga djur som finns i området.

d. Övervakningsområde

- Epizootianslag 4 a, b, c, d, eller e (beroende på vilken sjukdom som är aktuell) sätts upp på väl synliga platser vid vägar som leder in i området
- Utrustning för personlig smittrening placeras vid in- och utgångar till djurutrymmen i de anläggningar med mottagliga djur som finns i området.

e. Anläggningar (slakterier, mejerier, ägghanteringsanläggningar o. dyl.) som hanterar djur, djurkroppar eller djurprodukter som kan medföra smittspridning, dock inte djuranläggningar enligt 1 och 2.

- Epizootianslag 5 sätts upp vid infarterna och vid in- och utgångar till anläggningen.
- Utrustning för personlig smittrening placeras vid in- och utgångarna till anläggningen.

På ett slakteri ska utrustning för smittrening också placeras vid in- och utgångarna till djurstallar och slakthallar.

Kommentar: På ett slakteri är det lämpligt att Livsmedelsverkets officiella veterinär (efter överenskommelse mellan Jordbruksverket och Livsmedelsverket) ansvarar för att anslag och utrustning för smittrening placeras ut samt att de tas bort när restriktionerna hävs.

2. Förråd av epizootianslag

a. På länsstyrelsen finns ett begränsat lager av Epizootianslag 1, 2 och 5 att användas initialt. *Jfr kap 25*

b. Samtliga Epizootianslag finns i Jordbruksverkets förråd och skickas ut därifrån vid behov. Utseendet på epizootianslagen framgår av bilagan till K3 och av kapitlet *Epizootianslag*.

F. Åtgärder i anslutning till slakt och annan avlivning (veterinär som Jordbruksverket utser)

1. Övervakning

a. En avlivning av djur med stöd av 8 § 1 och 2 epizootilagen ska ske under övervakning av en veterinär som Jordbruksverket utser. *4 kap. 10 § K3*

Kommentar: Då avlivningen sker på ett slakteri kan lämpligen Livsmedelsverkets officiella veterinär (efter överenskommelse mellan Jordbruksverket och Livsmedelsverket) utses att ansvara för övervakningen.

b. Veterinären som övervakar avlivningen ska se till att den sker enligt Jordbruksverkets beslut och att den utförs på ett djurskyddsmässigt och smittskyddsmässigt godtagbart sätt. *4 kap. 10 § K3*

Avlivningspersonalens säkerhet måste naturligtvis också garanteras.

c. När avlivningen är avslutad ska veterinären rapportera på Jordbruksverkets blankett Epi 7 eller ett annat dokument som verket beslutar. Rapporten ska skickas till Jordbruksverket med kopia till länsstyrelsen (länsveterinären). *4 kap. 10 § K3*

2. Åtgärder då djur ska avlivas i en djuranläggning eller på en annan plats än ett slakteri

a. Då personal från ett slakteri ska medverka vid avlivning av djur i en djuranläggning eller på en annan plats utanför slakteriet ska den veterinär som Jordbruksverket utser att övervaka avlivningen lämna uppgifter till slakteriet och till Livsmedelsverkets officiella veterinär om

- platsen för avlivningen,
- vilket/vilka djurslag som ska avlivas, samt
- antal och ungefärlig ålder på de djur som ska avlivas.

4 kap. 6 § K3

Kommentar: Tidpunkt då det är lämpligt att personal och fordon infinner sig vid djuranläggningen bör också meddelas liksom vilken avlivningsmetod som ska användas.

b. Om de värderingsmän som Jordbruksverket utsett att göra värderingsbesiktning i samband med avlivning av djur av någon anledning inte kan utföra besiktningen innan djuren avlivas, ska den veterinär som Jordbruksverket utsett att övervaka avlivningen förteckna de djur som avlivas samt anteckna uppgifter som är av betydelse för värderingen. *4 kap. 5 § K3*

Uppgifter som är av betydelse för värderingen är djurens

- ålder,
- avelsvärde,
- produktionsförmåga,
- kondition,
- eventuella sjukdomssymptom samt
- eventuellt andra uppgifter.

4 kap. 5 § K3

c. En veterinär som Jordbruksverket utser ska ta prover på djuren i samband med avlivningen på det sätt och i den utsträckning som verket bestämmer. *4 kap. 8 § K3*

d. I samband med avlivningen ska veterinären om möjligt anteckna de avlivade djurens identitet och antal samt ange vilka djur som provtagits. Uppgifterna ska skickas till Jordbruksverket med kopia till länsstyrelsen (länsveterinären). *4 kap. 8 § K3*

3. Åtgärder då djur ska skickas till ett slakteri för slakt eller annan avlivning

a. Då djur från en djuranläggning ska skickas till ett slakteri för slakt eller annan avlivning med stöd av epizootilagen kan Jordbruksverket besluta att en veterinär som verket utser ska

- undersöka djuren innan de skickas till slakteriet för att upptäcka eventuella sjukdomstecken och mera ingående undersöka djur som visar tecken på sjukdom, samt
- se till att djur avsedda för slakt är märkta individuellt.

Undersökning och märkning ska ske i den omfattning som Jordbruksverket bestämmer. 8 § K1

Kommentar: Vid tecken på sjukdom ska Jordbruksverket snarast kontaktas för vidare instruktioner.

b. Den veterinär som Jordbruksverket utsett att övervaka lastningen av djuren vid transporten till slakteriet ska snarast till berört slakteri och till Livsmedelsverkets officiella veterinär lämna uppgifter om

- djurslag,
- antal djur, samt
- beräknad tidpunkt för djurens ankomst till slakteriet.

4 kap. 7 § K3, 8 kap. 8 § K3

c. Veterinären som övervakar lastningen ska också

- se till att transportfordonet placeras på ett sådant sätt att risken för smittspridning i samband med lastningen blir så liten som möjligt,
- övervaka att bestämmelserna om smittrening följs i samband med hantering och lastning av djuren,
- utfärda följesedel för transporten på Jordbruksverkets blankett Epi 6 eller ett annat dokument som verket beslutar,
- lämna följesedeln i original till transportören för vidare överlämnande till den som ansvarar för mottagandet på destinationsplatsen,
- skicka kopior av följesedeln till Jordbruksverket och länsstyrelsen (länsveterinären) i det län där avsändningsplatsen finns,
- försegla transporten efter avslutad ilastning, om Jordbruksverket bestämt att försegling ska ske, samt
- övervaka att transportfordonets hjul smittrenas innan djuranläggningen lämnas.

8 kap. K3

d. När djuren anlant till slakteriet ska slakteriet meddela detta till den veterinär som övervakat lastningen på avsändningsplatsen. 4 kap. 7 § K3

G. Åtgärder i anslutning till oskadliggörande av djur, material m.m.

(veterinär som Jordbruksverket utser)

Övervakning

a. En veterinär som Jordbruksverket utser ska övervaka att djurkroppar, djurprodukter och material oskadliggörs på det sätt som verket bestämmer.

5 kap. 14 § K3

Oskadliggörande i epizootigrav

b. Om djurkroppar ska oskadliggöras genom nedgrävning i epizootigrav ska den veterinär som Jordbruksverket utser att övervaka oskadliggörandet, bestämma platsen där djurkropparna ska grävas ner. 5 kap. 11 § K3

Kommentar: Platsen för epizootigraven måste bestämmas i **samråd med miljöansvariga på kommunen**. (miljö-och hälsoskyddsnämnd el motsvarande) Se vidare kapitlet *Oskadliggörande*.

c. Då djur, kadaver eller material ska föras till en epizootigrav ska den veterinär som Jordbruksverket utsett att övervaka oskadliggörandet bestämma på vilket sätt denna förflyttning ska ske. *5 kap. 12 § K3*

Kommentar: Det är angeläget att flyttningen sker den kortast möjliga vägen och på ett sådant sätt att smittspridning undviks.

Oskadliggörande i bearbetnings- eller förbränningsanläggning

d. Då djurkroppar ska oskadliggöras i en bearbetnings- eller förbränningsanläggning ska den veterinär som Jordbruksverket utser att övervaka lastningen av djurkropparna inför transporten anmäla till mottagningsanläggningen

- vilket eller vilka djurslag som ska oskadliggöras,
- hur många djurkroppar som ska oskadliggöras, samt
- beräknad tidpunkt för djurkropparnas ankomst till anläggningen.

5 kap. 4 § K3, 8 kap 8 § K3

Ytterligare veterinära åtgärder vid transport av kadaver anges i avsnitt I.

H. Åtgärder i anslutning till smittrening av anläggningar, fordon m.m.

(veterinär som Jordbruksverket utser)

a. Smittrening av djuranläggningar, slakterier och andra anläggningar där djur och djurprodukter hanteras ska ske under övervakning av en veterinär som Jordbruksverket utser. *6 kap. 27 § K3*

Kommentarer: I vissa fall ska en veterinär som Jordbruksverket utser även övervaka smittrening av fordon, t.ex. sådana som har transporterat produkter m.m. som innehåller eller misstänks innehålla epizootisk smitta eller sådana som kört i områden där epizootisk smitta finns eller misstänks finnas.

Vid smittrening av slakteri och slakteritransport utses lämpligen Livsmedelsverkets officiella veterinär att övervaka arbetet, efter överenskommelse mellan Jordbruksverket och Livsmedelsverket. Se kapitlet *Åtgärder på slakteri*.

b. Den veterinär som Jordbruksverket utsett att övervaka smittrening av en anläggning ska utarbeta en saneringsplan för arbetet. Planen ska fastställas av Jordbruksverket. *6 kap. 12 § K3*

Bestämmelser och anvisningar om smittrening och saneringsplan finns i kapitlet *Skyddskläder och smittrening*.

c. När smittreningen är avslutad och godkänd ska den veterinär som övervakat arbetet skriva rapport på Jordbruksverkets blankett Epi 8 (smittrening av djuranläggning), Epi 9 (smittrening av köttproduktanläggning) eller på andra dokument som Jordbruksverket beslutar. *6 kap. 28 § K3*

d. Rapport över utförd smittrening ska skickas till Jordbruksverket med kopia till länsstyrelsen (länsveterinären). En kopia på rapporten ska också lämnas till djurhållaren, respektive den som är ansvarig för en anläggning, ett område eller ett transportmedel som smittrenats. *6 kap. 28 § K3*

Kommentar: Vid rapportering av smittrening av slakterier eller andra livsmedelsanläggningar bör kopia på rapporten även sändas till Livsmedelsverket.

I. Åtgärder i anslutning till transporter (veterinär som Jordbruksverket utser)

a. En veterinär som Jordbruksverket utser ska övervaka lastningen då

- djur som är smittade eller misstänkt smittade av en epizootisk sjukdom ska transporteras till ett slakteri eller en annan avlivningsplats, och då
- djurkroppar, produkter eller annat material ska transporteras till en anläggning eller annan plats för oskadliggörande.

8 kap. 8 § K3

Kommentar: Vid transport av djurkroppar från ett slakteri utses lämpligen Livsmedelsverkets officiella veterinär, efter överenskommelse mellan Jordbruksverket och Livsmedelsverket, att övervaka lastningen.

b. Den övervakande veterinären ska kontrollera att

- fordonet är väl rengjort före lastningen,
- utrymmet där djur eller kadaver ska förvaras under transporten inte läcker,
- lastutrymmet är övertäckt, samt att
- bestämmelserna om smittrening följs i samband med hantering och lastning av djur eller djurkroppar.

8 kap. 3 § K3

c. Veterinären ska se till att fordonet placeras på lämplig plats så att smittspridning i samband med lastningen undviks. *8 kap. 4 § K3*

d. Om Jordbruksverket utsett en veterinär att försegla en transport ska veterinären göra detta omedelbart efter att lastningen har avslutats. *8 kap. 2 § K3*

e. Den veterinär som övervakar lastningen vid en transport av djur till ett slakteri eller vid en transport av djurkroppar till en plats där de ska oskadliggöras ska skriva en följesedel på Jordbruksverkets blankett Epi 6 eller på ett annat dokument som verket beslutar. Följesedeln ska i original lämnas till transportören. Kopior på följesedeln ska skickas till Jordbruksverket och länsstyrelsen (länsveterinären) i det län där avsändningsplatsen finns. Vid transport till anläggning för bortskaffande föreligger även krav på handelsdokument. *8 kap. 9 § K3*

J. Åtgärder i anslutning till vaccination mot epizootisk sjukdom

(veterinär eller annan person som Jordbruksverket utser)

Se även kapitlet *Vaccination mot epizootisk sjukdom*.

OBS! Det finns särskilda bestämmelser om vaccination av djur mot rabies och vaccination av duvor mot paramyxovirusinfektion. Sådana vaccinationer berörs inte i detta avsnitt.

a. Vaccination av djur mot epizootisk sjukdom är generellt förbjuden. Jordbruksverket kan dock besluta om nödvaccination i vissa situationer. *9 kap. 1 § K3*

b. Om Jordbruksverket beslutar om nödvaccination ska den utföras av en veterinär eller en annan person som Jordbruksverket utser. *9 kap. 3 § K3*

c. Den person som utses att vaccinera måste följa Jordbruksverkets beslut när det gäller

- på vilket sätt vaccinationen ska ske,
- inom vilken tidsperiod vaccination får ske,
- inom vilket område vaccination får ske,
- vilka djur som får vaccineras, samt
- vilka vacciner som får användas.

9 kap. 2 § K3

d. Vacciner anskaffas genom Jordbruksverket försorg och distribueras i regel via SVA. *9 kap. 2 § K3*

Kommentar: Det är viktigt att vaccinet förvaras säkert och vid rätt temperatur hela tiden under transport och hantering.

e. I samband med vaccinationen ska den som vaccinerar se till att djuren förses med en särskild märkning som visar att de blivit vaccinerade. Märkningen bör vara bestående och ska ske på det sätt som Jordbruksverket beslutar. *9 kap. 4 § K3*

Jordbruksverket kan medge undantag från kravet på märkning i samband med vaccination av fåglar och fiskar. *9 kap. 4 § K3*

f. Rapport över de vaccinationer som utförts ska skrivas på Jordbruksverkets blankett Epi 4 eller ett annat dokument som verket beslutar och därefter skickas till verket med kopia till länsstyrelsen (länsveterinären). *9 kap. 3 § K3*

K. Granskning av ersättningsanspråk

(veterinär som Jordbruksverket utser)

a. Veterinär som Jordbruksverket utsett att övervaka avlivning, oskadliggörande, smittrening m.m. ska på anmodan av Jordbruksverket eller länsstyrelsen granska

ersättningsanspråk och intyga att de åtgärder för vilka ersättning sökts, har utförts enligt beslut av behörig myndighet.

b. Veterinären ska skyndsamt granska ansökan och därefter omgående sända den till länsstyrelsen (länsveterinären) för yttrande och vidarebefordran till Jordbruksverket.

Checklista över de viktigaste inledande åtgärderna då epizootisk sjukdom misstänks

(varje veterinär som befinner sig på en misstänkt smittad anläggning)

Omedelbart vid misstanke

1. Gör först en **allmän besiktning** av djuren i besättningen.
2. **Undersök** därefter omedelbart misstänkt smittade djur kliniskt. Detta för att få så tillförlitligt underlag som möjligt för rapportering och eventuell spärrförklaring.
3. **Anmäl** genast misstanken per telefon till Jordbruksverket och länsstyrelsen.
4. **Utfärda spärrförklaring, om du anser att misstanken är grundad** eller det vid samråd med Jordbruksverket och länsstyrelsen bedöms motiverat.
5. **Ta prover** i den spärrförklarade anläggningen efter instruktioner från Jordbruksverket (tel. 036 - 15 50 00) och/eller SVA (tel. 018 - 67 40 00).
Jordbruksverket eller SVA anvisar vart proverna ska skickas för undersökning.

Vid spärrförklaring

6. Se om möjligt till att **avstängningsanordningar** placeras ut vid tillfartsvägarna till det spärrförklarade området.

OM EPIZOOTIANSLAG 2 FINNS TILL HANDS SKA DETTA SÄTTAS UPP VID AVSTÄNGNINGSANORDNINGARNA.

7. Se även om möjligt till att **desinfektionsutrustning** placeras vid avstängningsanordningarna och vid in- och utgångar till utrymmen med mottagliga djur.
8. Tag om möjligt reda på eventuella **kontakthanläggningar** dit smitta kan ha spridits genom transport av djur, material, redskap, personer etc. samt kontakthanläggningar varifrån smitta kan ha överförts till den spärrförklarade anläggningen.
9. **Meddela Jordbruksverket** snarast per telefon **om kontakthanläggningar**.
10. Gör en **preliminär inventering** av anläggningens djurbestånd. Anteckna vilka djurslag som finns samt för varje djurslag djurens kön, ålder och antal. Notera i vilka utrymmen eller på vilka platser de olika individerna finns samt vilka djur som visar sjukdomssymptom eller som har dött. Beskriv symtomen.

Vid avresa från anläggning där epizootisk smitta misstänks

11. Utför noggrann **personlig smittrening** innan anläggningen lämnas.
12. **Smittrena utrustning, skyddskläder och bil** i den omfattning som är möjlig och som behövs för att hindra smittspridning från anläggningen.

13. **Besök inte andra djuranläggningar** utan att först ha samrått med länsveterinären eller Jordbruksverket.

Res inte heller till veterinärstation utan direkt till ett ställe där det inte finns mottagliga djur eller personer som kan tänkas ha kontakt med sådana djur om en mycket smittsam epizootisk sjukdom som t.ex. mul- och klövsjuka, svinpest, newcastlesjuka eller aviär influensa misstänks.